

DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

STRUCTURAREA CICLURILOR ȘI FILIERELOR
DIN SISTEMELE DE ÎNVĂȚĂMÂNT ALE STATELOR UE

***Documentare și sinteză:* Laura Robu, consilier parlamentar**

Lucrările elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă sunt cu caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților.

* Lucrarea poate fi accesată direct pe Intranet la pagina Direcției studii și documentare legislativă.

CUPRINS

CONSIDERAȚII GENERALE	4
SITUAȚIA ÎN STATELE MEMBRE UE	13
AUSTRIA	13
BELGIA	15
BULGARIA	6
CEHIA	16
DANEMARCA	18
ESTONIA	19
FINLANDA	20
FRANȚA	21
GERMANIA	23
GRECIA	24
ITALIA	25
LETONIA	27
LITUANIA	28
POLONIA	29
PORTUGALIA	29
SPANIA	30
UNGARIA	34

I. Considerații generale

Una dintre condițiile creării unei populații bine educate este o creștere a duratei educației. Durata previzibilă a educației este o estimare a numărului de ani pe care se anticipează că un copil de cinci ani îi va petrece în mod normal în sistemul de educație în cursul vieții sale, dacă tiparele actuale de înscriere în învățământ rămân neschimbate. Durata previzibilă a educației poate fi folosită pentru previziuni legate de tiparele viitoare de înscriere în învățământ în conformitate cu modelele actuale și constituie un mijloc de comparare a ratelor participării la educație din mai multe țări.

În Europa, învățământul obligatoriu la zi are durata de minimum 8 ani. Totuși, în marea majoritate a țărilor, durata este între 9 și 10 ani. În câteva țări, durata este și mai mare: 11 ani în Letonia, Luxemburg, Malta și Regatul Unit (Anglia, Țara Galilor și Scoția), 12 ani în Portugalia și Regatul Unit (Irlanda de Nord) și 13 ani în Ungaria și Olanda.

Învățământul obligatoriu începe în cele mai multe țări la nivel primar (de obicei, la vârsta de 5-6 ani). În Bulgaria, Grecia, Cipru, Letonia, Luxemburg, Ungaria și Polonia, învățământul obligatoriu cuprinde și nivelul preșcolar, iar copiii (cu vârsta de 4-5 sau 6 ani) sunt obligați să participe la programe de învățământ preșcolar concepute, în primul rând, pentru a-i familiariza pe copiii foarte mici cu un mediu similar celui școlar.

În Olanda, Malta și Regatul Unit, învățământul obligatoriu începe de asemenea la vârsta de patru sau cinci ani, dar copiii sunt integrați direct în programele de învățământ primar.

Sfârșitul învățământului obligatoriu la zi coincide deseori cu tranziția de la învățământul secundar inferior la cel secundar superior sau cu sfârșitul școlarizării cu structură unică. Totuși, în unele țări (Belgia, Bulgaria, Franța, Irlanda, Italia, Olanda, Austria, Slovacia, Regatul Unit (Anglia, Țara Galilor și Irlanda de Nord) și Liechtenstein (pentru Gymnasium), tranziția de la învățământul secundar inferior la învățământul secundar superior are loc cu unul sau doi ani înainte de terminarea învățământului obligatoriu.

În Ungaria, Olanda și Portugalia, școlarizarea obligatorie acoperă în totalitate nivelul secundar superior. În Belgia, Germania și Polonia, nivelul secundar superior este acoperit de școlarizarea obligatorie. După vârsta de 15 sau 16 ani, tinerii sunt obligați să urmeze cel puțin un program de formare cu frecvență redusă cu durata de doi sau trei ani.

Se pot distinge trei modele organizaționale diferite ale învățământului obligatoriu în Europa. Acestea pot fi definite după cum urmează: structura unică de învățământ (învățământ primar și învățământ secundar inferior combinate); învățământ primar (ISCED 1) urmat de o perioadă de învățământ secundar integrat (ISCED 2) corespunzător unei oferte „comune centrale” și învățământ primar urmat de învățământ secundar diferențiat realizat prin filiere educaționale distincte. În zece țări, învățământul obligatoriu general este asigurat în școli organizate după modelul structurii unice, fără tranziție între nivelul primar și cel secundar inferior. În aceste cazuri, sfârșitul

Învățământului cu structură unică coincide cu sfârșitul învățământului obligatoriu, exceptând Bulgaria și Slovacia, unde învățământul obligatoriu se termină cu un an mai târziu. În aproape jumătate dintre toate țările europene, după învățământul primar toți elevii urmează același curriculum al trunchiului comun pe parcursul învățământului secundar inferior, până la 15 sau 16 ani. În opt dintre aceste țări sau regiuni, sfârșitul învățământului secundar inferior coincide cu sfârșitul învățământului obligatoriu la zi. Curriculumul comun este menținut până la 16 ani în Malta, Polonia și în Regatul Unit. Totuși, în Belgia, învățământul secundar inferior se termină la vârsta de 14 ani, dar învățământul la zi rămâne obligatoriu până la vârsta de 15 ani. În Republica Cehă, Ungaria și Slovacia, învățământul obligatoriu este organizat într-o structură unică până la vârsta de 14 sau 15 ani, dar de la 10 sau 11 ani, elevii din aceste țări pot, în anumite etape ale parcursului școlar, să se înscrie în instituții distincte care asigură învățământ secundar inferior și superior. În alte țări totuși, la începutul învățământului secundar inferior sau în alt moment pe parcurs, părinții trebuie să aleagă (sau școlile decid) o filieră educațională sau un anumit tip de școlarizare pentru elevi. Acest lucru se întâmplă de la vârsta de 10 ani în cele mai multe landuri din Germania și Austria, la vârsta de 11 ani în Liechtenstein și la vârsta de 12 ani în Luxemburg și Olanda. Deși elevii din Germania frecventează diferite școli, aceștia urmează programe școlare compatibile în totalitate în primii doi ani astfel că se poate amâna selecția unei anumite specializări. În Olanda, elevii învață după un trunchi curricular comun, de obicei în primii doi ani de învățământ secundar în cadrul filierei VMBO și timp de trei ani în cadrul rutelor HAVO și VWO. În trunchiul curricular comun sunt specificate competențele minime pe care trebuie să le dobândească toți elevii, deși nivelul studiilor poate varia în funcție de tipul de școală. Cele trei tipuri de școli de învățământ secundar din Liechtenstein oferă același curriculum comun de bază, dar în cadrul Realschule sau Gymnasium, curriculumul include elemente suplimentare.

În Europa, învățământul obligatoriu la zi are durata de minim 8 ani, totuși, în marea majoritate a țărilor, durata este între nouă și zece ani. În câteva țări, durata este și mai mare: 11 ani în Letonia, Luxemburg, Malta și Regatul Unit (Anglia, Țara Galilor și Scoția), 12 ani în Portugalia și Regatul Unit (Irlanda de Nord) și 13 ani în Ungaria și Olanda. Învățământul obligatoriu începe în cele mai multe țări la nivel primar (de obicei, la vârsta de 5-6 ani). În Bulgaria, Grecia, Cipru, Letonia, Luxemburg, Ungaria și Polonia, învățământul obligatoriu cuprinde și nivelul preșcolar, iar copiii (cu vârsta de patru/cinci sau șase ani) sunt obligați să participe la programe de învățământ preșcolar concepute, în primul rând, pentru a-i familiariza pe copiii foarte mici cu un mediu similar celui școlar. În Olanda, Malta și Regatul Unit, învățământul obligatoriu începe de asemenea la vârsta de patru sau cinci ani, dar copiii sunt integrați direct în programele de învățământ primar.

Impunerea școlarizării înainte de vârsta de 6 ani nu este un concept nou în Europa, fie că este vorba despre clasa pregătitoare, fie că este vorba despre grădinița obligatorie. Doar 11 țări din Uniunea Europeană au asemenea prevederi. În cele mai multe state, școala începe cu clasa întâi, nu cu clasa zero.

În Austria, învățământul este obligatoriu începând de la 6 ani timp de cel puțin 9 ani. Învățământul obligatoriu începe fie cu clasa pregătitoare, fie cu clasa întâi. Școlile primare pot organiza clase pregătitoare: 1 an câte 5 zile pe săptămână, sau grupe pregătitoare de 1 an câte 2-3 zile pe săptămână. Scopul este de a pregăti copii pentru școala primară. După primele 4 clase primare, copilul trebuie să aleagă între un gimnaziu de 4 ani și o școală superioară de cultură generală. Această perioadă se încheie cu un examen de absolvire.

În Bulgaria, din 2003, este obligatorie efectuarea unui an de grădiniță înaintea începerii școlii primare la 6-7 ani (la cererea părinților, la 6 ani). Legea educației reglementează obligativitatea educației pe care o primesc copiii cu 1 an înaintea începerii școlii primare: la grădiniță sau în clasa pregătitoare la școală. Învățământul este obligatoriu până la vârsta de 16 ani.

În Cehia, învățământul obligatoriu începe la 6 ani. Învățământul preșcolar (uzual pentru copiii cu vârsta între 3-6 ani) se desfășoară în *materska skola* (grădinițe). Învățământul general obligatoriu are o perioadă de 9 ani și este împărțit în două cicluri. Primul ciclu (5 ani) se desfășoară în școlile primare, al doilea ciclu (4 ani) se poate desfășura în cadrul gimnaziului de 6 și 8 ani și în conservatoare de 8 ani. La școlile secundare, elevii sunt pregătiți fie pentru o profesie, fie pentru continuarea studiilor. Aceste școli asigură educația generală sau educația profesională. La încheierea celor 13 ani de studii elementare, primare și medii, trebuie trecut un examen de maturitate, echivalentul bacalaureatului, care în Cehia se numește *Maturitní zkouska* sau *Maturita*.

În Cipru, sistemul educației preșcolare cuprinde copiii de la 3 ani la 5 ani și 8 luni. Învățământul primar durează 6 ani și începe la 5 ani și 8 luni. Apoi elevii pot opta pentru învățământul secundar general sau învățământul secundar tehnic sau vocational.

În Danemarca, învățământul este obligatoriu între 6 și 16 ani și constă din 10 ani de școală primară și medie – clasele 1-9 -, incluzând și anul pregătitor sau clasa 0. Sistemul public de educație le oferă elevilor încă 1 an opțional, clasa a zecea.

În Estonia, învățământul obligatoriu începe la 7 ani și are durata de 9 ani. Învățământul liceal (Upper secondary education) nu este obligatoriu, totuși cei mai mulți tineri urmează și această formă de învățământ.

În Finlanda, învățământul obligatoriu începe la 7 ani și durează 9 ani. Marea majoritate a copiilor urmează clasa care nu este obligatorie. Finlanda are unul dintre cele mai performante sisteme de învățământ din lume, iar secretul stă în importantele reforme educaționale, implementate în urmă cu 40 de ani. Nu se dau teme și nu se fac evaluări până în adolescență. Primul test adevărat elevul îl dă la 16 ani. Copiii din Finlanda nu încep școala până nu împlinesc vârsta de șapte ani și toți învață în aceeași clasă. Finlanda investește cu 30% mai puțin decât SUA, pentru fiecare elev, iar același procent reprezintă numărul copiilor care primesc ajutor suplimentar, în primii nouă ani, ceea ce în România poartă numele de meditații. Țara are cel mai mare procent, din Europa, al elevilor care ajung la facultate, 66%, iar 93% dintre finlandezi promovează liceul. În același timp, diferența dintre cei mai slabi și cei mai buni elevi este cea mai mică din lume. Finlanda pune mare preț pe cercetare și experimente încă din școală, astfel că se formează clase cu cel mult 16 elevi, care se concentrează pe ateliere

practice. Aproximativ 43% dintre elevii de liceu urmează o școală de dezvoltare a vocațiilor sau abilităților, iar toți copiii beneficiază de un total de 75 de minute de pauză, la școală, în fiecare zi.

În Franța, școlarizarea începe la 6 ani cu clasa pregătitoare, iar ciclul primar durează cinci ani. Până la sfârșitul clasei pregătitoare, copii știu să scrie, să citească, să facă adunări și scăderi cu numere de două cifre și își însușesc noțiuni despre descoperirea lumii. Ei merg la școală doar patru zile pe săptămână. Miercurea, copiii au liber. Există apoi patru clase, 2 elementare, 2 medii, echivalentul claselor I-IV din sistemul românesc.

În Germania, politica în domeniul educației revine guvernului fiecărui land, iar guvernul federal joacă doar un rol minor. Copiii între 3 și 6 ani pot merge la grădiniță. Grădinița nu face parte din învățământul obligatoriu care începe la 6 ani și durează în cele mai multe cazuri între 11 și 12 ani. După Școala Primară (de regulă durează 4 ani, dar în unele landuri poate fi chiar de 5 sau 6 ani), elevii sunt evaluați pentru prima dată urmând să fie repartizați la una din cele trei variante de ciclu gimnazial existente în Germania: Hauptschule, Realschule sau Gymnaziu. Acest ciclu secundar de învățământ se încheie fie cu un certificat mediu de absolvire (după 8 sau 10 ani), fie cu trecerea la echivalentul liceului românesc, gimnaziul superior.

În Grecia, copiii pot merge la grădiniță începând de la 4 ani. De la 5 ani copiii trebuie să urmeze ultimul an de grădiniță. La 6 ani copiii merg la școală, educația primară durează 6 ani și este urmată de 3 ani de gimnaziu. Urmează a doua parte a învățământului secundar care durează tot 3 ani și nu este obligatorie.

În Irlanda, învățământul preșcolar și cel obligatoriu au un înalt nivel de autonomie. Învățământul este obligatoriu începând de la 6, până la 16 ani.

În Italia, nu există o clasă pregătitoare pentru a fi admis în învățământul primar. Copilul nici nu este obligat să meargă în prealabil la grădiniță. La 6 ani copiii italieni se înscriu direct la școală. Programul este astfel construit încât orice copil învață să scrie și să citească încă din prima jumătate a primului an de școală.

În Letonia, educația preșcolară pentru copii de 5 și 6 ani este obligatorie. Școala primară începe la 7 ani și durează 9 ani. Învățământul liceal (Upper secondary education) nu este obligatoriu, dar este urmat de cea mai mare parte a tinerilor. Letonia are o lungă și de succes tradiție a educației extra curriculare (extra școlare sau de hobby: arte, sporturi, educație tehnică) pentru tinerii între 3 și 25 de ani.

În Lituania, înainte de a merge la școala primară copiii pot fi educați acasă sau pot primi o educație preșcolară instituționalizată. Până la 6 ani copiii pot merge opțional la grădiniță, iar între 6 și 7 ani pot urma clasa pregătitoare. Scopul educației preșcolare este de a dezvolta cerințele sociale și cognitive ale copilului. Învățământul este obligatoriu până la vârsta de 16 ani.

În Luxemburg, învățământul este obligatoriu între 4 și 16 ani. Școala elementară e compusă din 4 cicluri: Ciclul 1 (pentru copii între 3 și 5 ani, incluzând un prim an facultativ și 2 ani de educație preșcolară); Ciclul 2 pentru copii între 6 și 7 ani; Ciclul 3 pentru copii între 8 și 9 ani; Ciclul 4 pentru copii între 10 și 11 ani. Învățământul

secundar cuprinde învățământul secundar general cu durata standard de 7 ani și învățământul secundar tehnic.

În Malta, învățământul este obligatoriu între 5 și 16 ani: educația primară între 5 și 11 ani, iar cea secundară între 11 și 16 ani. Deși nu este obligatoriu, 98 % dintre copii merg de la 4 ani la grădiniță.

În Marea Britanie, Guvernul are responsabilitatea generală pentru sistemul educațional. Responsabilitatea asigurării educației este descentralizată și revine autorităților locale, furnizorilor voluntari, bisericii, organismelor și instituțiilor guvernamentale din domeniul educației. Învățământul britanic este obligatoriu între 5 și 17 ani, dar marea majoritate a tinerilor își continuă studiile și după această vârstă. Învățământul primar începe la 5 ani și durează până la 11 ani.

În Norvegia, școlarizarea elementară și gimnazială este de 10 ani, iar copiii merg la școală la vârsta de 6 ani. Din toamna anului 2006, școlarizarea elementară și gimnazială se împarte în două cicluri: ciclul elementar (clasele 1–7); ciclul gimnazial (clasele 8-10).

În Olanda, învățământul este obligatoriu de la cinci ani, deși în realitate cele mai multe școli acceptă copii și la vârsta de 4 ani. Între 4 și 12 ani, copiii merg la școala primară care are 8 clase. Până în 1985, primele 2 clase au funcționat în cadrul grădinițelor, apoi au fost integrate în școlile primare. Începând de la 3 ani, copiii învață să scrie, să citească și să socotească.

În Polonia, ultimul an de grădiniță este obligatoriu. Învățământul școlar este obligatoriu între 6 și 16 ani: 6 ani școala primară și 3 ani de gimnaziu. Liceul, deși nu este obligatoriu, este urmat de marea majoritate a tinerilor între 16 și 19-20 de ani.

În Portugalia, învățământul preșcolar este considerat prima treaptă a sistemului de educație. Copiii merg la grădiniță de la 3 și 6 ani. Învățământul obligatoriu începe la vârsta de 6 ani și durează 12 ani.

În Slovacia, învățământul obligatoriu începe la 6 ani și durează 10 ani.

În Slovenia, învățământul este obligatoriu începând de la 6 la 15 ani.

În Spania, grădinița este considerată etapa pregătitoare în care copii se pregătesc pentru începerea școlii primare. Acolo învață alfabetul, încep să studieze noțiuni de engleză și să facă operațiuni matematice ușoare. Unii copii știu deja să scrie înainte să ajungă în clasa I. Școala primară începe de la 6 ani. Învățământul primar durează șase ani și este structurat în trei module, iar primul modul este pentru copii cu vârste cuprinse între șase și opt ani.

În Suedia, mai mult de 95 % dintre copiii de 6 ani sunt înscriși în clasa pregătitoare care este inclusă în sistemul școlar, dar nu este obligatorie.

În Ungaria, învățământul este obligatoriu pentru toți copiii cu vârste cuprinse între 6 și 18 ani. Structura sistemului de învățământ constă din 5 niveluri, atât în învățământul de stat, cât și în cel privat. Cele 5 niveluri sunt: preșcolar, primar, secundar sau liceal, profesional și universitar¹.

Sfârșitul învățământului obligatoriu la zi coincide deseori cu tranziția de la învățământul secundar inferior la cel secundar superior sau cu sfârșitul școlarizării cu

¹ <http://eduromania.ro/stiri/ce-solutii-exista-in-ue-pentru-clasa-pregatitoare/>

structură unică. Totuși, în unele țări (Belgia, Bulgaria, Franța, Irlanda, Italia Olanda, Austria, Slovacia, Regatul Unit (Anglia, Țara Galilor și Irlanda de Nord) și Liechtenstein (pentru Gymnasium)), tranziția de la învățământul secundar inferior la învățământul secundar superior are loc cu unul sau doi ani înainte de terminarea învățământului obligatoriu. În Ungaria, Olanda și Portugalia, școlarizarea obligatorie acoperă în totalitate nivelul secundar superior. În Belgia, Germania și Polonia, nivelul secundar superior este de asemenea acoperit de școlarizarea obligatorie. După vârsta de 15 sau 16 ani, tinerii sunt obligați să urmeze cel puțin un program de formare cu frecvență redusă cu durata de doi sau trei ani. O tendință generală de extindere a duratei învățământului obligatoriu pentru a garanta achiziția unor competențe de bază s-a observat în aproape toate sistemele de învățământ începând din 1980. Diversele reforme care au fost întreprinse includ extinderea școlarizării obligatorii în scopul reducerii ratelor abandonului școlar și, în câteva cazuri, pentru a se asigura că toți elevii obțin un certificat de învățământ de bază. În zece țări, învățământul obligatoriu începe cu un an mai devreme (chiar cu doi în cazul Letoniei). La cealaltă extremitate, treisprezece țări au extins durata învățământului obligatoriu cu un an sau doi, și cu trei ani în Portugalia în urma reformelor recente. S-a extins și conceptul de învățământ obligatoriu cu frecvență redusă. În Belgia, Germania și Polonia, învățământul obligatoriu durează acum cu trei sau patru ani mai mult comparativ cu anii 1980. În Olanda, învățământul obligatoriu cu frecvență redusă care a funcționat în ultimul deceniu a fost transformat acum în învățământ la zi care se încheie la sfârșitul anului școlar în care elevii împlinesc vârsta de 18 ani sau când dobândesc o calificare de bază.

Organizarea învățământului obligatoriu variază foarte mult în Europa. Într-o serie de țări, elevii parcurg în întregime, sau aproape în întregime, învățământul obligatoriu în cadrul unui sistem cu o singură structură. În alte țări, există două niveluri succesive de învățământ, primar și secundar, pentru care, în cea mai mare parte, există un trunchi curricular comun la începutul învățământului secundar, care asigură pentru toți elevii același program de bază. În funcție de organizarea și de structura sistemului de educație, în unele țări, rezultatele elevilor au influență asupra tranziției lor de la învățământul primar la cel secundar. În 14 țări europene în care învățământul obligatoriu formează o structură unică, promovarea în învățământul secundar inferior se face fără tranziție. Astfel, elevii promovează clasa dacă au îndeplinit cerințele specifice acelei clase. În Bulgaria, deși învățământul obligatoriu este organizat într-o singură structură, elevii trebuie să dețină un certificat de absolvire a școlii primare după patru ani de învățământ primar pentru a se înscrie în clasa a V-a. Pentru a fi admiși în învățământul secundar inferior în Irlanda, Spania, Franța, Italia, Malta, Portugalia și România, elevii trebuie să promoveze ultimul an al școlii primare. În Regatul Unit, admiterea la nivelul secundar de învățământ se face atunci când copiii ajung la vârsta corespunzătoare. În cinci țări – Germania, Luxemburg, Olanda, Austria și Liechtenstein – tranziția în învățământul secundar inferior depinde de decizia consiliului clasei sau a consiliului școlii. În sfârșit, în alt grup de țări în care învățământul primar și învățământul secundar sunt separate, decizia privind transferul elevilor la următorul nivel depinde în general de deținerea unui certificat de absolvire a școlii primare. Acest certificat se

acordă pe baza activității din cursul anului școlar, în Belgia, Grecia, Cipru, Lituania și Polonia.

Elevii primesc de regulă un certificat la sfârșitul învățământului secundar inferior general sau la terminarea învățământului obligatoriu la zi. În cele mai multe țări europene, acesta corespunde tranziției la învățământul secundar superior. În nouă țări sau regiuni, certificatul în această etapă de învățământ este acordat pe baza unor examene finale interne și, în alte 12 țări, se ia în considerare o combinație de examene interne și externe. În Irlanda, certificatul se acordă numai pe baza unui examen final extern. Spre deosebire de aceste țări, în alte 12 țări, certificatul este acordat numai pe baza notelor elevilor și a activității lor din cursul anului școlar. Atunci când se prevede susținerea unui examen final, acesta include cel puțin o parte scrisă. Uneori, conținutul probelor – scrise și/sau orale – este compilat de către o echipă din afara școlii, dar acestea sunt de obicei administrate de către școală. Numai în Belgia, Grecia, Italia, Cipru, Olanda, Islanda și Liechtenstein, partea scrisă este pregătită în cadrul școlii, care deține responsabilitatea totală legată de susținerea probelor. Atunci când certificatul se acordă pe baza notelor și a activității din cursul anului sau a rezultatelor la examenul stabilit de școală, cadrele didactice sunt în general responsabile de acordarea notei care apare pe certificat. În câteva țări, nota acordată de cadrele didactice este ponderată printr-o notă externă (Germania, Franța, Lituania și Portugalia) sau este acordată doar pe baza unor criterii stabilite de o autoritate externă (Estonia, Spania, Letonia, Olanda, Austria și Suedia). În Irlanda, Malta și România, nota finală este acordată doar de examinatori din afara școlii. În Regatul Unit (Anglia, Țara Galilor și Irlanda de Nord), nota finală este acordată de asemenea de examinatori din afara școlii. Deși poate avea o contribuție și evaluarea internă, organizația externă care acordă notele rămâne responsabilă de controlul și moderarea oricărei evaluări interne și de media generală finală acordată.

În toate țările, se acordă certificate elevilor care finalizează învățământul secundar superior general și îndeplinesc cerințele stabilite. Certificatele de învățământ secundar superior constituie în mod normal cerința minimă pentru admiterea în învățământul superior. În șase țări – Spania, Ungaria, Polonia, Slovacia, Suedia și Turcia – certificatul este acordat pe baza evaluării continue din cursul anului sau anilor finali de învățământ secundar general. În Ungaria, Polonia și Slovacia, se pot acorda două certificate la sfârșitul învățământului secundar superior general: unul pe baza notelor primite pentru activitatea din cursul anului școlar final; iar al doilea este acordat pe baza unui examen final.

Astfel, în majoritatea țărilor europene, certificarea implică o anumită formă de examinare finală. În cele mai multe cazuri, aceasta se bazează pe o combinație între evaluarea internă și examenul extern. Totuși, în Belgia, Finlanda, Islanda și Liechtenstein, certificatul este acordat numai pe baza unui examen final intern, în timp ce în Irlanda, Franța, Malta, România, Slovenia și Croația, acesta se bazează exclusiv pe un examen final extern. În majoritatea țărilor, examenul final are două părți, scris și oral. În Bulgaria, Grecia, Cipru, Lituania, Portugalia, Finlanda și Croația, se susțin numai examene scrise. La acest nivel de învățământ, conținutul examenului scris este deseori

compilat de către un organism din afara școlii sau poate fi administrat de către instituție și verificat extern, cum este cazul în Austria și Liechtenstein. În cele mai multe țări în care examenul final are două părți (scris și oral), acestea sunt organizate în aceeași manieră, fie în cadrul școlii sau de către un organism extern. În Olanda, examenul final constă în două probe: o probă internă (schoolexamen), care este orală și/sau scrisă și este stabilită și notată de către cadrele didactice, și o probă externă (centraal examen), care este scrisă, stabilită de către un organism extern și notată de către cadrele didactice în conformitate cu standardele stabilite de organismul extern. În majoritatea țărilor, nota finală este acordată de către cadrele didactice din cadrul școlii, care decid ce note trebuie să primească elevii. Cadrele didactice decid dacă să acorde certificatul din propria inițiativă sau pe baza unor criterii definite extern, sau prin ponderarea notelor elevilor prin referire la o notă externă. În câteva țări, nota finală este acordată de un organism de examinare sau de persoane din afara școlii. Acest lucru este valabil în Irlanda, Franța, Lituania, Luxemburg, Malta, România, Slovenia, Regatul Unit (Scoția) și Croația. În Regatul Unit (Anglia, Țara Galilor și Irlanda de Nord), nota finală este acordată de asemenea de examinatori din afara școlii. Deși poate avea o contribuție și evaluarea internă, organizația externă care acordă notele rămâne responsabilă de controlul și moderarea oricărei evaluări interne și de media generală finală acordată².

În ciuda unor diferențe, țările din Europa prezintă multe similitudini în ceea ce privește structura anului școlar. În 10 țări / regiuni, școala începe în general în august. Țările în care începe anul școlar cel mai devreme sunt Danemarca și Finlanda. În Germania, deși există o dată oficială de început la 1 august, în realitate școlile din diferitele landuri încep între 6 august și 11 septembrie. În unele țări / regiuni, data de început este, de obicei, la mijlocul lunii septembrie: acesta este cazul în sudul Europei (de exemplu Albania, Italia, Portugalia, Spania și Turcia), dar și în Bulgaria și Luxemburg. În Malta, copiii se întorc la școală la sfârșitul lunii septembrie. În Austria, Germania, Spania, Italia, Olanda și Elveția, începutul și sfârșitul anului școlar variază semnificativ în funcție de regiuni.

Numărul de zile de școală variază între 156 de zile în Albania și 200 de zile în Danemarca și Italia. În aproximativ jumătate din țări / regiuni, este cuprins între 170 și 180 de zile; în 17 țări / regiuni, numărul variază între 181 și 190 de zile. În general, numărul de zile școlare este același în învățământul primar și secundar, dar există câteva excepții: în Franța (învățământul secundar superior), Grecia (în învățământul secundar, zilele de predare și zilele de examen sunt incluse) și Serbia, de exemplu, numărul de zile școlare este mai mare în învățământul secundar decât în primar. Dimpotrivă (mai puține zile școlare în învățământul secundar decât în învățământul primar) se observă în Irlanda, Cipru, Olanda.

Pe lângă vacanța de vară, există alte patru perioade principale ale vacanțelor școlare în toată Europa: sărbătorile de toamnă, Crăciunul și Anul Nou, vacanța de iarnă / carnavalul, precum și sărbătorile de primăvară / de Paște. Cu excepția vacanței de

²<http://debirocratizareineducatie.ro/sites/default/files/EVALUAREA%20CALIT%C4%82%C5%A2II%20%C3%8EN%20%C3%8ENV%C4%82%C5%A2%C4%82M%C3%82NT%20DIN%20PERSPECTIVA%20DESCENTRALIZARII%20%20.pdf>

Crăciun / Anul Nou, alte pauze școlare diferă atât în lungime, cât și în timp. Întrucât unele dintre aceste sărbători sunt legate de datele calendaristice flexibile (Carnaval și Paște), calendarul lor se schimbă ușor de la an la an. Pe lângă aceste sărbători comune, toate țările oferă zile suplimentare de vacanță pentru ocazii publice sau religioase. Toamna, copiii au o săptămână de sărbători în 19 țări / regiuni; în celelalte țări, acesta variază între două zile (de exemplu, Republica Cehă, Islanda) până la trei săptămâni (Elveția) sau deloc vacanțe în 13 țări (de exemplu Albania, Austria, Croația, Muntenegru, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei) . La Crăciun, aproape toate țările oferă două săptămâni de sărbători; în câteva țări, există doar o săptămână (de exemplu, Polonia și Slovenia) și până la trei săptămâni în cazul Germaniei. Lungimea sărbătorilor de iarnă / carnaval este de o săptămână în 21 de țări și două săptămâni în Franța, Polonia și Turcia. Dimpotrivă, opt țări nu au vacanță în acea perioadă (de ex. Albania, Cipru și Grecia). Vacanța de primăvară / Paște durează una sau două săptămâni în majoritatea țărilor; în celelalte, între 4 zile (de exemplu, Finlanda și Slovacia) până la trei săptămâni în Elveția.

Perioadele și datele vacanțelor școlare pot varia într-o țară. În unele țări, cum ar fi Germania, Spania, Italia, Austria și Elveția, autoritățile regionale iau aceste decizii. În Suedia și Norvegia, responsabilitatea revine municipalităților. Cu toate acestea, în general, numărul de zile de predare este fixat la nivel central. În Republica Cehă, Germania, Franța, Italia, Olanda, Polonia, Slovenia (pentru sărbătorile de iarnă), Slovacia și Elveția, autoritățile centrale fixează date diferite pentru anumite perioade de sărbători în funcție de zona geografică. În ciuda unor diferențe în ceea ce privește durata vacanțelor, modelul sărbătorilor pe parcursul anului școlar este similar atât pentru învățământul primar, cât și pentru învățământul secundar.

În Europa, anul școlar se încheie în general între sfârșitul lunii mai și a doua jumătate a lunii iulie. Jumatatea lunii iunie este perioada în care începe vacanța de vară în majoritatea țărilor. Durata vacanțelor de vară variază semnificativ între țări: de la 6 săptămâni în unele landuri germane, Olanda, Regatul Unit (Anglia, Țara Galilor și Scoția) și Liechtenstein până la 13 săptămâni în Albania, Letonia, Portugalia (învățământ secundar), între 12 și 13 săptămâni în Italia și chiar 15 săptămâni în Bulgaria (pentru învățământul primar). Unele țări prezintă diferențe în ceea ce privește durata vacanțelor de vară, în funcție de nivelul de învățământ. În învățământul secundar din Bosnia și Herțegovina și Islanda, studenții încep vacanța de vară mai devreme decât în învățământul primar. Dimpotrivă, în Albania, Bulgaria, Grecia, Lituania și Serbia, studenții din învățământul primar își încep vacanța de vară înaintea celor din învățământul secundar³.

³ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6dc42e3e-c139-11e8-9893-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>

II. Situația în statele membre ale Uniunii Europene

AUSTRIA

Originile sistemului școlar austriac se regăsesc încă din timpul domniei împărătesei austriece Maria Tereza, care a considerat analfabetismul drept o problemă politică pe care guvernul ar trebui să o abordeze prin educație. Învățătura publică a fost înființată în 1774 sub edictul școlii pentru toate școlile regulate, principale și triviale germane din toate dominațiile imperiale și regale (Allgemeine Schulordnung für die deutschen Normal-, Haupt- und Trivialschulen in sämtlichen k.k. Erblanden) (Ministerul Federal al Educației 2014a). De la trecerea acestei reforme educaționale, șase ani de școală primară au fost obligatorii în Austria.

Legea privind educația primară imperială (Reichsvolksschulgesetz) din 1869 a prelungit durata școlarizării obligatorii la opt ani, pentru copiii cu vârste cuprinse între șase și 14 ani.

Prin Legea privind educația obligatorie din 1962, învățământul obligatoriu a fost extins până la actuala sa durată de nouă ani⁴.

Majoritatea copiilor merg la gradiniță de la vârsta de 3 ani până la 6 ani (nivelul elementar). Copiii de 6 până la 10 ani frecventează învățământul primar (nivelul primar), cei de la 10 la 14 ani urmează învățământul secundar inferior (nivelul secundar I), iar cei de la 14 la 18/19 ani frecventează învățământul secundar superior (nivelul secundar II). Nivelul post-secundar include colegii profesionale iar nivelul pre-universitar include școli de profesii. Nivelul terțiar este cel universitar care permite studiul ulterior a unor studii aprofundate (master/doctorat).

O particularitate a învățământului austriac o reprezintă legătura strânsă între economie și procesul de instruire (practica). Astfel, la 15 ani, există posibilitatea părăsirii școlii, după parcurgerea unui an pregătitor de învățământ profesional. Procesul de formare trebuie însă completat prin urmarea a 3 ani în cadrul unei școli profesionale, la forma de învățământ fără frecvență, în paralel cu efectuarea pregătirii practice în cadrul unei companii.

Nivelul primar durează 4 ani (6-10 ani). Când un copil nu este pregătit pentru școala primară (Volksschule sau Grundschule), trebuie să urmeze o școală pregătitoare (Vorschule) Pentru elevii cu nevoi educaționale speciale există școlile cu educație specială care durează 8-9 ani. În multe cazuri, acești copii sunt educați alături de ceilalți, în școli obișnuite, în „clase de integrare”

Nivelul secundar I Durata: 4 ani (10-14 ani) După cei patru ani de studiu într-o școală primară, elevul poate urma încă patru ani la un liceu (Allgemeinbildende Höhere Schule/AHS) sau la o școală generală secundară (Hauptschule) sau primul ciclu al unei școli superioare generale sau noul colegiu (Mittelschule) Pentru a putea frecventa AHS elevul trebuie să aibă anumite note sau să dea un examen. Frecventarea școlii generale este posibilă pentru orice elev. După școala secundară elevul nu poate urma decât școala/liceu profesional.

⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/austria_en

Nivelul secundar II După terminarea clasei a VIII-a există posibilitatea de a alege între 4 direcții de învățământ: liceu (AHS-Oberstufe) (clasele 9-12) școala profesională superioară (Berufsbildene Höhere Schule/BHS) (de la vârsta de 14 ani, clasele 9-13), care se încheie cu o examinare tehnică și examinarea de terminare a școlii generale sau bacalaureat (Matura). La terminarea școlii profesionale, este posibil ca elevii să fi obținut calificări pentru una sau mai multe profesii sau ocupații.

Nivelul secundar II. școala profesională medie (Berufsbildene Höhere Schule/BMS) (de la vârsta de 14 ani, clasele 9-11 sau a 12-a), încheiate cu un examen tehnic și școala politehnică (Polytechnische Schule) (o școală care stabilește orientarea profesională și pregătirea pentru o ucenicie) urmată de școala profesională sau în anumite provincii, de exemplu, Viena, la o „școală nouă medie” (Neue Mittelschule) Liceul și școala profesională superioară se termină printr-un examen (Matura) folositor admiterii la universități (Universitäten), colegii (Fachhochschulen), colegii pedagogice (Pädagogische Hochschulen) sau academii (Akademien).

Nivelul secundar II Instruirea pentru 270 profesii poate fi obținută prin intermediul formării profesionale de bază (ucenicie), de la vârsta de 15 ani. Cele mai multe cursuri de formare profesională și ucenicie durează între 3 și 4 ani. Ocupația este învățată la locul de muncă și la școala profesională simultan – învățământ dual. După perioada de ucenicie, tânărul (ucenic) trece un examen final de ucenicie și devine un tehnician sau artisan calificat (Geselle)⁵.

Sistemul dual de învățământ este finanțat de land și unitatile economice/Camera de Comerț. Ucenicii sunt instruiți în firme/întreprinderi în diverse meserii/calificări profesionale sau efectuează la agentul economic perioade de practică. Pentru a accede în sistemul dual de învățământ, elevul trebuie să găsească agentul economic la care își desfășoară instruirea practică și să încheie un contract cu acesta. Pe toată perioada instruirii, elevul este în același timp și angajat al firmei/întreprinderii la care își desfășoară pregătirea practică.

Durata școlarizării este de 2, 3 sau 4 ani în funcție de calificarea profesională. Pentru un an de studiu, durata de instruire este de 50 de săptămâni, din care 40 la agentul economic și 10 în școală. Școala nu are atribuții de evaluare a pregătirii practice desfășurate la agentul economic. Certificatul de calificare profesională este valabil la nivel federal. Absolventul are posibilitatea continuării instruirii la nivel superior. Poate susține un examen de bacalaureat profesional (germana, engleza, matematica și o proba de specialitate), care dă dreptul de a urma o universitate tehnică.

Bacalaureatul. Termenul oficial pentru examenul de maturitate este Reifeprüfung Documentul primit după finalizarea cu succes a examenelor scrise și orale se numește Maturazeugnis. La liceu (AHS) examenul este format din 3-4 examene scrise, care se susțin în 3-4 dimineți consecutive, de obicei în luna mai (Klausurarbeiten, patru-cinci ore fiecare) și de trei-patru examene orale, care se susțin în aceeași zi (de obicei, în iunie). Candidații au posibilitatea de a scrie o lucrare științifică (Fachbereichsarbeit), care urmează să fie prezentată la începutul lunii februarie dacă este acceptată, se reduce

⁵ <http://www.bildungssystem.at/>

numărul de examene scrise lucrarea trebuie să fie susținută în examenul oral. Toate examenele sunt organizate în/de școală

În ultimii ani, politica educațională s-a concentrat din ce în ce mai mult pe participarea la educația timpurie. Începând cu 2011/12, a fost obligatoriu cel puțin un an de prezență la grădiniță înainte de intrarea în școala primară. Începând cu această reformă, învățământul obligatoriu a constat într-un an de educație timpurie plus nouă ani de școală pentru copiii cu vârste cuprinse între cinci și 15 ani⁶.

În conformitate cu Legea învățământului obligatoriu, este permisă școlarizarea la domiciliu, cu condiția ca educația pe care copiii să o primească la domiciliu să fie echivalentă cu educația oferită în școlile publice. Același principiu se aplică în cazul școlilor private care nu sunt reglementate de dreptul public. Cu toate acestea, majoritatea școlilor private din Austria sunt reglementate de legea publică și astfel sunt tratate ca fiind echivalente cu școlile publice în ceea ce privește respectarea standardelor de învățământ obligatoriu în temeiul Legii învățământului obligatoriu. Cu toate acestea, 92% dintre elevii de vârstă școlară din Austria frecventează școlile de stat (potrivit statisticilor oficiale din anul 2014)⁷.

BELGIA

În Belgia, învățământul obligatoriu durează până la vârsta de 18 ani. Sistemul de învățământ este împărțit în patru niveluri: creșa: de la 2,5 la 6 ani (nu este obligatorie); învățământul primar: de la 6 la 12 ani (obligatoriu), învățământul secundar: de la 12 la 18 ani (obligatoriu); învățământul superior: peste 18 ani (nu este obligatoriu). Există patru rețele diferite de școli în Belgia care operează pe baza unor principii diferite.

Școala primară: școala primară este obligatorie. Aceasta implică un ciclu de șase ani pentru grupa de vârstă 6-12 ani. Copiii sunt admiși în învățământul primar la data de 1 septembrie a anului calendaristic în care împlinesc șase ani. Principalele subiecte sunt cititul, scrisul și matematica elementară.

Liceul: paleta de subiecte oferite la acest nivel este foarte largă. Nu se poate face o listă cu toate posibilitățile, însă cele patru opțiuni principale sunt următoarele: învățământul secundar general care este destinat tinerilor care intenționează să-și continue studiile după vârsta de 18 ani, fie în cadrul unei universități sau într-o altă instituție de învățământ superior. Învățământul în aceste instituții este bazat pe achiziție teoretică. O altă posibilitate este învățământului tehnic secundar unde orientarea pregătirii este mai practică și permite studenților să învețe o meserie și să o poată practica la finalizarea cursului. În plus studenții pot alege să-și continue studiile cu un curs de specialitate. Elevii din acest sector se pot și ei înscrie în continuare la universități sau la o altă instituție de învățământ superior.

⁶ <https://www.perfar.eu/policy/education/austria>

⁷ <https://www.perfar.eu/policy/education/austria>

O altă posibilitate este învățământul Kunsthumaniora care este orientat spre arte plastice, teatru și muzică. Acesta pregătește studenți pentru învățământul superior (de exemplu pentru Conservator - Academia de Muzică) .

Învățământul secundar profesional (vocațional) este o altă posibilitate, acesta fiind destinat tinerilor care nu intenționează să-și continue studiile după vârsta de 18 ani, dar care doresc să învețe o anumită meserie sau să lucreze în comerț. Aici se pune mai puțin accent pe cultura generală, studiile fiind concentrate mai mult pe pregătirea practică în întreprinderi^{8,9}.

BULGARIA

În Bulgaria, din 2003, este obligatorie efectuarea unui an de grădiniță înaintea începerii școlii primare la 6-7 ani (la cererea părinților, la 6 ani). Legea educației reglementează obligativitatea educației pe care o primesc copiii cu 1 an înaintea începerii școlii primare: la grădiniță sau în clasa pregătitoare la școală. Învățământul este obligatoriu până la vârsta de 16 ani.

Structura sistemului educațional în Republica Bulgaria are următoarele niveluri: pre-primar de învățământ, educația școlară (de bază și secundar) și învățământul superior. Învățământul pre-primar se referă la copiii de la 3 la 6 ani. Prezenta la grădinițe este opțională. Este obligatoriu pentru copiii de la 6 la 7 ani să participe la o grupă pregătitoare de la grădiniță sau la clasa pregătitoare de la școală pentru a fi gata, pentru școală. În Bulgaria, educația de bază, de la gradul 1 la gradul 8 are un stadiu primar (de gradul 1 la gradul 4) și o etapă de nivel secundar inferior (de la nota 5 la Clasa a 8). Învățământul secundar este împărțit în învățământul secundar general (cu de școli generale și școli de specialitate) și de învățământ profesional. Educația Secundară în general, este dobândită de la școlile generale (procesul de școlarizare de 3, 4 ani) și de școli specialitate (procesul de școlarizare de 4, 5 ani). Elevii pot fi admiși în școlile de specialitate după ce au terminat clasa a 7 sau gradul 8, sub rezerva examenelor de admitere^{10, 11}.

CEHIA

Învățământul obligatoriu începe la 6 ani. Învățământul preșcolar (uzual pentru copiii cu vârsta între 3-6 ani) se desfășoară în materska skola (grădinițe). Învățământul general obligatoriu are o perioadă de 9 ani și este împărțit în două cicluri. Primul ciclu (5 ani) se desfășoară în școlile primare, al doilea ciclu (4 ani) se poate desfășura în cadrul gimnaziului de 6 și 8 ani și în conservatoare de 8 ani. La școlile secundare, elevii sunt pregătiți fie pentru o profesie, fie pentru continuarea studiilor. Aceste școli asigură

⁸ <https://www.nuffic.nl/en/publications/find-a-publication/education-system-belgium.pdf>

⁹ www.perfar.eu/policy/education/belgium

¹⁰ <http://www.ibe.unesco.org/International/ICE47/English/Natreps/reports/bulgaria.pdf>

¹¹ http://lll.mon.bg/uploaded_files/ZAKON_za_preducilisnoto_i_ucilisnoto_obrazovanie_EN.pdf

educația generală sau educația profesională. La încheierea celor 13 ani de studii elementare, primare și medii, trebuie trecut un examen de maturitate, echivalentul bacalaureatului, care în Cehia se numește Maturitní zkouska sau Maturita¹².

Cadrul legislativ al sistemului actual de educație din Cehia este reglementat de: Legea învățământului Nr. 472/2011, care stabilește procedurile administrative pentru cele patru niveluri de învățământ: preșcolar, primar, secundar și terțiar

Structura sistemului actual de educație este structurată pe cele patru niveluri: a. Învățământul preșcolar, de la 3 la 6 ani, este asemănător celui din România și nu este obligatoriu. b. Învățământul obligatoriu, începe la vârsta de 6 ani și se desfășoară de regulă pe o durată de 9 ani sau chiar 10 ani pentru copii cu dizabilități sau nevoi speciale. c. Învățământul secundar, se desfășoară în mai multe forme: Liceele cu o durată de 4/ 6 ani de școală (include formele de învățământ postliceale); Școlile secundare vocaționale sau comerciale cu o durată de 2-3 ani (Střední odborná škola, Střední Průmyslová škola); Învățământul vocațional de artă cu o durată de 4-6 ani (konzervator). d. Învățământul superior¹³.

Învățământul obligatoriu durează 9 ani, cel primar de la vârsta de 6 la vârsta de 11 ani, iar cel secundar obligatoriu, de la 11 la 15 ani. După absolvirea celor 9 ani de școală obligatorii, copiii dobândesc nivelul educației de bază (základní vzdělání) și primesc un raport de evaluare finală, care nu este însă o diploma (Vysvědčení). Ca nivel de calificare acest raport de evaluare finală corespunde nivelului 1 în clasificarea ISCED (International Standard Classification of Education).

Învățământul secundar superior se desfășoară pe patru rute curriculare:

- Învățământul vocațional, unde se studiază artele – muzica, dansul, pictura etc., cu o durată de 6/8 ani în funcție de traseul curricular urmat și care se încheie cu obținerea diplomei de specialist diplomat DiS (diplomovaný specialista).

- Învățământul secundar general, cu o durată de minimum 4 ani, ce poate fi urmat numai după încheierea celor 9 ani de școală obligatorii. După absolvirea acestor studii, elevii primesc un certificat de maturitate (Maturitní zkouška), care dă de regulă accesul către învățământul superior.

Aceste programe de formare ale elevilor în învățământul secundar sunt furnizate în mai multe tipuri de unități școlare: Școli generale secundare (Gymnázium), Licee, Școli tehnice secundare (Střední odborné školy SOS) și conservatoare pentru învățământul de artă. Majoritatea programelor SOS au o durată de 4 ani, se încheie cu obținerea diplomei de maturitate (Vysvědčení o maturitní zkoušce), cu aceeași recunoaștere ca și cea obținută la absolvirea unei școli generale secundare, dând acces la examenul de admitere în învățământul superior.

- Învățământul secundar vocațional/profesional se desfășoară în școli secundare vocaționale (Střední odborné učiliště - SOU) cu o durată de 2 – 3 ani. După absolvire, elevii obțin o calificare profesională generală sau tehnică. Absolvenții obțin calificări pentru anumite profesii tehnice sau economice sau poziții/funcții care necesită aptitudini tehnice de un nivel ridicat. Această formă de învățământ pregătește tinerii direct pentru

¹² <http://www.msmt.cz/file/27043/download/>.

¹³ https://www.studyin.cz/soubory/clanky/0021_publications/StudyIN-EduSystem-2017.pdf

piața muncii și cele mai des întâlnite școli în această formă de învățământ sunt: școlile de afaceri (Obchodní akademie), școlile medii pentru agricultura (Střední zemědělská škola), școlile medii de gastronomie (Střední odborná škola gastronomická), școlile medii medicale (Střední zdravotnická škola).

- Învățământ secundar vocațional/profesional (Střední vzdělání) cu o durată de 1-2 ani se desfășoară în școli speciale (Odborná škola) sau școli de formare a abilităților practice (Praktické školy). Aceste programe de formare sunt adresate elevilor cu dizabilități, care nu au încheiat educația de bază. Diplomele de maturitate obținute atât într-un gimnaziu, cât și într-o școală medie specială, precum și diplomele de maturitate obținute la absolvirea școlilor de muzică și diploma obținută la absolvirea altor școli de artă (Absolutorium), atestă o calificare de nivel 5 ISCED.¹⁴

DANEMARCA

În Danemarca, învățământul¹⁵ este obligatoriu între 6 și 16 ani și constă din 10 ani de școală primară și medie – clasele 1 - 9 , incluzând și anul pregătitor sau clasa 0. Sistemul public de educație le oferă elevilor încă 1 an opțional, clasa a zecea.

Sistemul educațional danez constă într-un an preșcolar opțional și 9 - 10 ani de școală în cadrul învățământului primar și secundar inferior, după care elevii trebuie să aleagă între cursurile academice din cadrul învățământului secundar superior oferite de Gymnasium și colegiile vocaționale și educația profesională cu orientare practică și cursuri de formare, instruire oferite de colegiile vocaționale.

Școala primară poartă numele de „școală publică” (*Folkeskole*) care combină învățământul primar și gimnazial de la 0 la 10 ani. Anul preșcolar (*børnehaveklasse*) este obligatoriu și reprezintă tranziția de la grădiniță sau activități de îngrijire de zi la școala primară . Elevii sunt evaluați în mod regulat și trebuie să completeze o serie de teste în diferite stadii ale școlarizării obligatorii. După terminarea școlii primare, există alte oportunități educaționale, cum ar fi gimnaziul (învățământ liceal cu orientare academică), examinarea preparatorie înaltă (similară cu gimnaziul, dar cu un an mai scurtă), programul de examinare tehnică înaltă (concentrat pe matematică și inginerie), și programul de examinare comercială înaltă (HHX; concentrat pe economie și educație antreprenorială), împreună cu învățământul vocațional, care pregătește tinerii pentru diverse meserii, combinând predarea cu ucenicia. Liceul în Danemarca durează 3 ani și se numește Gymnasium. La absolvire, elevii danezi dobândesc o calificare echivalentă cu bacalaureatul românesc..

Sistemul de educație secundar superior include o gamă de oportunități. Programele academice permit elevilor intrarea în învățământul superior. Programele profesionale sunt direcționate pentru intrarea direct pe piața muncii, dar permit în egală măsură și accesul în învățământul superior. Învățământul secundar superior, general și vocațional.

¹⁴ http://www.oecd.org/education/school/CZE-CBR_FINAL-OCT2016.pdf

¹⁵ <http://eng.uvm.dk/>

În Danemarca, programe de învățământ secundar superior (ISCED 3), menționate ca programele de educație pentru tineri, pot fi împărțite în:

- Programe generale de învățământ secundar superior, care pregătesc, în primul rând, pentru învățământul superior.

- Programe profesionale secundare de educație și formare, care pregătesc, în primul rând, stagii pentru o carieră într-un anumit domeniu sau industrie.

Există patru programe generale secundare superioare orientate academic:

- Școala secundară superioară de 3 ani - bacalaureat (STX);
- Școala secundară superioară comercială de 3 ani (HHX);
- Școala secundară superioară tehnică de 3 ani (HTX);
- Școala secundară superioară de 2 ani, pregătitoare (HF).

Toate cele patru programe pregătesc elevii pentru continuarea studiilor și, în același timp, dezvoltă competențele personale și generale. Programele vizează îmbunătățirea competențelor independente și analitice, precum și pregătirea elevilor pentru a deveni cetățeni democratici și social conștienți, cu o perspectivă globală. Fiecare dintre programele de învățământ are o gamă specifică de discipline obligatorii, care sunt comune pentru toți elevii care urmează programul. În ceea ce privește STX, HHX și HTX, fiecare școală oferă, de asemenea, o serie de studii de specialitate diferite, adaptate programului (pachete care conțin în mod normal trei discipline) și discipline la alegerea elevilor. Programul de studii de specialitate are o durată mai lungă decât programul de bază. În ceea ce privește programul de HF, elevii aleg din rândul disciplinelor opționale oferite de școală. Curriculumul și examinările trebuie să respecte standardele naționale și sunt supuse evaluării externe. Curriculumul pentru HHX și HTX diferă de cele ale STX și HF, în sensul că pe lângă HHX, unor discipline generale secundare superioare li se mai adaugă și discipline financiare și de afaceri, precum și subiecte tehnice (la HTX). Programele STX și HF sunt oferite de școlile secundare superioare generale. Acest tip de școală este numit Gimnaziul. Colegiile de afaceri și tehnice oferă programe HHX și programe HTX. Există și unele școli mixte care oferă diferite tipuri de programe. Cerințele de admitere pentru STX, HHX și HTX sunt un certificat de absolvire a Folkeskole, precum și anumite cerințe aferente anumitor discipline. Pentru HF, cerințele de admitere sunt cei 10 ani ai școlii de bază sau echivalentul acestora. STX, HHX și HTX sunt organizate pentru tineri de 16 - 19 ani, în timp ce HF atrage atât tineri, cât și adulți. Programul HF poate fi accesat pe o bază unică, și este, de asemenea, predat și în învățământul seral¹⁶.

ESTONIA

Conform Constituției¹⁷ Estoniei, art. 37: “Orice persoană are dreptul la educație. Învățământul pentru copiii de vârstă școlară este obligatoriu în limitele prevăzute prin lege și este gratuit în școlile generale înființate de stat și de autoritățile locale. Pentru a

¹⁶ <https://ufm.dk/en/education/the-danish-education-system/overview>

¹⁷ <https://www.president.ee/en/republic-of-estonia/the-constitution/>

asigura accesibilitatea învățământului, Guvernul și autoritățile locale trebuie să mențină numărul necesar de instituții de învățământ. Alte instituții de învățământ, inclusiv școli private, pot fi, de asemenea, înființate și menținute conform legii. Părinții au rolul decisiv în alegerea educației pentru copiii lor. Orice persoană are dreptul de a putea fi instruită în limba estoniană. Limba de predare în cadrul instituțiilor de învățământ ale minorităților naționale este aleasă de instituția respectivă de învățământ. Furnizarea serviciilor de învățământ este controlată de Guvern”.

Educația în Estonia actuală este împărțită în cea generală, cea vocațională și cea de arte. Sistemul educațional are patru niveluri: preșcolar, elementar, secundar și superior

Educația începe la nivel pre-primar (furnizată, în principal, de grădinițe și alte instituții de îngrijire a copiilor pre-școlare). Sistemul obligatoriu de învățământ de bază include 9 ani de școală primară, 4 de școală secundară și învățământul superior de 3 la până 5 ani.

Sistemul de învățământ estonian se structurează astfel:

- a) școli de bază (7-15 ani)
 - educația primară (clasele I-IV)
 - educația de bază (clasele V-IX)
- b) gimnaziu sau școală vocațională (16-18 ani)
 - învățământ superior secundar (clasele X-XII) sau educație vocațională (clasele X-XII)
- c) școli tehnice post-secundare (19-21 ani) sau universități și instituții de învățământ superior (19-24 ani pentru licență)¹⁸

FINLANDA

În Finlanda, educația formală este organizată în 5 trepte:

1. Învățământ preșcolar – până la 6 ani (varhaiskasvatus);
2. Învățământ gimnazial (numit educația de bază (perusopetus) – aceeași pentru toți elevii) – între 7 și 16 ani.
3. Învățământ preuniversitar (studii medii – 3 ani). La acest nivel, sistemul se bifurcă în 2 direcții: - Studii liceale (3 ani); - Sistem vocațional – școală profesională (3 ani).
4. Învățământ universitar (studii universitare de scurtă durată și de lungă durată (între 3,5 ani și 6 ani);
5. Învățământ postuniversitar (studii academice).

Educația obligatorie este de 9 ani și este gratuită. Învățământul de masă începe cu un an de educație preșcolară obligatorie (esiopetus), care se continuă ulterior cu nouă ani de educație primară și gimnazială (7-16 ani). În clasele I-VI elevii au toți același curriculum, însă la gimnaziu apar mai multe materii opționale, care sunt alese împreună cu părinții și consilierul școlar. Odată cu finalizarea școlii gimnaziale, elevii pot

¹⁸ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/estonia_en

opta pentru o filieră teoretică, respectiv pentru una vocațională sau pot renunța la continuarea studiilor. După finalizarea liceului, în funcție de filiera aleasă, elevii vor susține un examen național, care le va oferi posibilitatea de a urma o universitate sau învățământul superior politehnic¹⁹

FRANȚA

Sistemul francez de învățământ se caracterizează printr-o puternică prezență a statului central în organizarea și finanțarea educației. Sistemul de învățământ francez este reglementat de Departamentul pentru Educație Națională, Învățământ Superior și Cercetare. Acesta guvernează în cadrul definit de Parlament, care stabilește principiile fundamentale ale educației. Statul joacă un rol major în guvernare, deoarece, prin tradiție îndelungată, sistemul de învățământ francez este centralizat. Statul definește detaliile programelor de învățământ la toate nivelurile de învățământ; organizează procedura de admitere a cadrelor didactice, definește conținutul, recrutează cadre didactice care devin funcționari publici, le oferă pregătire continuă; recrutează și formează inspectori, responsabili pentru controlul calității sistemului de învățământ; este principalul organism de finanțare a sistemului de învățământ public și subvenționează „școlile private sub contract” care primesc aproximativ 20% din elevi. Cu toate acestea, la nivel local și de la începutul unui proces de descentralizare a competențelor în administrarea sistemului educațional în anii '80, autoritățile locale au jucat un rol din ce în ce mai semnificativ în guvernare, asigurând funcționarea materială a sistemului (construcție și întreținerea clădirilor școlare, transportul școlar, furnizarea de materiale educaționale etc.)²⁰.

Școlarizarea în Franța este gratuită și obligatorie pentru vârstele cuprinse între 6 și 16 ani. Ultimii doi ani de pregătire sunt opționali, iar dacă elevul decide să îi urmeze, la final trebuie să susțină examenul de Bacalaureat. După absolvirea celor 12 ani de studii și trecerea examenelor finale, elevul poate opta pentru a merge la facultate²¹.

Învățământul obligatoriu este organizat în Franța pe niveluri, pentru copii cu vârsta cuprinsă între 6 și 16 ani. Învățământul primar este organizat în școlile elementare pentru copii cu vârste între 6 și 11 ani. Este începutul educației obligatorii, gratuit pentru cei care urmează învățământul public.

Scoala Primara - Ecole Primaire (CP-CM2)

La fel ca și în România, școala începe la vârsta de 6 ani, fiind împărțită după cum urmează:

- **CP(cours preparatoire)** - Clasa a I-a;
- **CE1(cours elementaire 1re annee)** - Clasa a II-a - copii în acest an având prima lor evaluare;

¹⁹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/finland_en

²⁰ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/france_en

²¹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/france_en

- **CE2(cours elementaire 2e annee)** - Clasele a III-a - se mai numește etapa "des approfondissements"
- **CM1(cours moyen 1re annee)** - Clasa a IV-a
- **CM2(cours moyen 2e annee)** - Clasa a V-a²²

Învățământul secundar inferior este organizat pentru copii cu vârste cuprinse între 15 și 18 ani. Învățământul general de la acest nivel pregătește elevii pentru studii superioare de lungă durată, cel tehnologic pentru studii superioare tehnologice, iar cel profesional pentru piața muncii sau chiar pentru continuarea studiilor în învățământul superior. Elevii din învățământul profesional pot obține un certificat de aptitudini profesionale, după studii cu durata de doi ani, după care se pot angaja, sau după încă doi ani de studiu pot obține bacalaureatul profesional.

Colegiu - College (6em-3em)²³

Etapele colegiului francez:

- **6eme** - Clasa a IV-a
- **5eme** - Clasa a VII-a
- **4eme** - Clasa a VIII-a
- **3eme** - Clasa a IX-a

În etapa **6eme**(clasa a IV-a) este obligatorie studierea unei limbi straine. De obicei fiind aleasa limba engleza. A doua limbă obligatorie este introdusă în programul de studii în etapa a **4eme**(clasa a VIII-a).

La finalul etapei 3eme (clasa a IX-a), elevii susțin examenele naționale, unde obțin diploma de "Brevet des colleges". Tot la această etapă, "Conseil de classe" decide pe baza notelor obținute, dacă elevul va urma un liceu normal "Lycee Baccalaureat" sau o școală profesională "Lycee Professionnelle".²⁴

Liceu - Lycee (seconde-terminale)²⁵

Această etapă a studiilor se mai numește și "Cycle de determination". La liceu elevul are aceeași materie ca la colegiu (8materii obligatorii), dar posibilitatea să își aleagă încă 3 materii după preferințele lui și un curs artistic.

Exista 3 tipuri de specializari: limba si literatura (L) , informatica si matematica (S) si economie si educatie sociala (ES). Mai exista si licee de profil: tehnologie muzica, dans etc...

Numerotarea anilor de liceu:

- **2nde** - Clasa a X-a
- **1re** - Clasa a XI-a
- **Terminale** - Clasa a XII-a

Examenul de bacalaureat²⁶ începe încă din clasa a XI-a "Premiere" unde se susține testul la limba și literatura Franceză, examenul fiind scris și oral. Ultimele examene se sustin în Clasa a XII-a "Terminale"..

²² <http://www.education.gouv.fr/cid166/l-ecole-maternelle-role-programme-et-fonctionnement.html>

²³ <http://www.education.gouv.fr/cid214/le-college-enseignements-organisation-et-fonctionnement.html>

²⁴ http://www.education.gouv.fr/pid25535/bulletin_officiel.html?cid_bo=73449

²⁵ <http://www.education.gouv.fr/cid215/le-lycee-enseignements-organisation-et-fonctionnement.html>

²⁶ <http://www.education.gouv.fr/cid143/le-baccalaureat.html>

După absolvirea bacalaureatului elevul poate urma o facultate de stat sau privată.

GERMANIA

În Republica Federală Germania, responsabilitatea pentru sistemul de învățământ este împărțită între Federație și landuri. Sfera responsabilităților guvernului federal în domeniul educației este definită în Legea de bază (Grundgesetz). Cu excepția cazului în care Legea de bază acordă Federației competențe legislative, landurile au dreptul de a legifera. În cadrul sistemului de învățământ, acest lucru se aplică sectorului școlar, sectorului învățământului superior, educației adulților și educației continue. Administrarea sistemului de învățământ în aceste domenii este o problemă aproape exclusivă pentru landuri. Pe lângă divizarea responsabilităților descrise mai sus, Legea fundamentală prevede, de asemenea, forme particulare de cooperare între Federație și landuri în cadrul așa-numitelor sarcini comune (Gemeinschaftsaufgaben). Educația și îngrijirea timpurie a copilului nu face parte din sistemul școlar organizat de stat în Germania, ci este aproape exclusiv alocată sectorului bunăstării copilului și tineretului. La nivel federal, în cadrul responsabilității de bunăstare publică se află Ministerul Federal pentru Afaceri de Familie, Vârstnici, Femei și Tineret (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend - BMFSFJ), la nivelul landurilor, ministerelor al Tineretului și Afacerilor Sociale și, în parte, și al ministerelor Educației și Culturilor, sunt autoritățile competente. După etapa școlară primară, după clasa a 4-a (la Berlin și Brandenburg după clasa a 6-a), are loc o divizare timpurie pe căile de învățământ din Hauptschule, Realschule și Gimnaziu. Educația și formarea profesională au loc în sistemul dual. Instruirea se desfășoară în două locuri de învățare: la locul de muncă și într-o Berufsschule (școală profesională)²⁷.

În Germania, politica în domeniul educației²⁸ revine guvernului fiecărui land, iar guvernul federal joacă doar un rol minor. Copiii între 3 și 6 ani pot merge la grădiniță. Grădinița nu face parte din învățământul obligatoriu care începe la 6 sau 7 ani și durează în cele mai multe cazuri între 11 și 12 ani (în funcție de land).

Grundschule – se începe de la vârsta de 6 ani și cuprinde 4 ani de învățământ. Rezultatele școlare, de pe parcursul acestor 4 ani de studii, sunt foarte importante, pentru că de acestea depinde recomandarea tipului de școală pe care elevul o va urma – Gymnasium, Realschule sau Hauptschule.

După Școala Primară (de regulă durează 4 ani, dar în unele landuri poate fi chiar de 5 sau 6 ani), elevii sunt evaluați pentru prima dată urmând să fie repartizați la una din cele trei variante de ciclu gimnazial existente în Germania: Hauptschule, Realschule sau Gimnaziu. Acest ciclu secundar de învățământ se încheie fie cu un certificat mediu de absolvire (după 8 sau 10 ani), fie cu trecerea la echivalentul liceului românesc, gimnaziul superior.

²⁷ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/germany_en

²⁸ http://www.istp2016.org/fileadmin/Redaktion/Dokumente/documentation/dossier_en_ebook.pdf

Hauptschule – scoala secundara inferioara, cuprinde clasele V – IX si se incheie cu Qualifizierter Hauptschulabschluss (un certificat de studii secundare). După terminarea clasei a IX-a, daca elevul a avut rezultate deosebite la învățătură și o notă foarte bună la Qualifizierter Hauptschulabschluss, poate absolvi clasa a X-a specială, ceea ce echivaleaza cu absolvirea unei Realschule, altfel, absolvirea unei Hauptschule permite doar inscrierea la o scoala profesionala (de meserii).

Realschule – școala secundară intermediară, cuprinde clasele V - X și se încheie cu Mittlere Reife (un certificat de nivel intermediar de studii), care dă posibilitatea celor mai buni absolvenți să fie admisi la Fachoberschule sau Gymnasium.

Gymnasium – este varianta romanescă a liceului și cuprinde clasele V – XII, finalizandu-se cu sustinerea unui examen de bacalaureat (Allgemeines Abitur), ce da dreptul absolventului să urmeze cursurile unei Universități

Fachoberschule – este o școală cu o durată de 2 ani pe care o urmează, de regulă, absolvenții unei Realschule și care se finalizează cu susținerea unui examen de bacalaureat cu profil tehnic (Fachabitur). Acest tip de diploma de bacalaureat face posibilă admiterea la anumite Universități, mai exact, la Fachhochschule²⁹.

GRECIA

Furnizarea de educație gratuită tuturor cetățenilor și la toate nivelurile sistemului de învățământ de stat este un principiu constituțional al statului grec. Sistemul educațional grec este centralizat. Legile naționale, decretele prezidențiale și actele ministeriale sunt predominante în cadrul acesteia. Organul administrativ central pentru sistemul de învățământ pe toate domeniile, agențiile și nivelurile este Ministerul Educației și Cultelor. Acesta ia deciziile cheie legate de obiectivele pe termen lung. De asemenea, reglementează diverse probleme, cum ar fi conținutul programelor de învățământ, recrutarea personalului și finanțarea. La nivel regional, direcțiile regionale de educație supraveghează punerea în aplicare a politicii educaționale naționale. La nivel local, direcțiile de învățământ primar și secundar supraveghează toate școlile din zona lor. La rândul lor, unitățile școlare se asigură că funcționează fără probleme.

Educația obligatorie durează 11 ani și se întinde de la vârsta cuprinsă între 4 și 15 ani. Etapele învățământului grec sunt în principal trei:

Învățământul primar include unitățile de învățământ preșcolare și primare. Nipiagogeio (școala preșcolară) din Grecia a devenit obligatorie pentru toți copiii de 4 ani, încă din anul școlar 2018/19. Anul școlar 2020/21 prevede integrarea școlii preșcolare obligatorii de doi ani în puținele municipalități rămase. Creșele și grădinițele reprezintă îngrijirea timpurie. Acestea sunt gestionate de autoritățile municipale. Ei au grijă de copii cu vârste cuprinse între 2 luni și până la vârsta de la începutul învățământului obligatoriu. Educația primară este următoarea etapă. Dimotiko scholeio (școala primară) se întinde pe o perioadă de 6 ani. Se referă la copiii cu vârsta cuprinsă între 6-12 ani. Începând cu anul școlar 2016/17, există un singur tip de școală cu un

²⁹ https://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/pdf/Eurydice/Bildungswesen-engl-pdfs/dossier_en_ebook.pdf

nou program zilnic revizuit. În acest cadru, toate școlile preșcolare și primare oferă un program opțional de toată ziua³⁰.

Urmează a doua parte a învățământului secundar care durează tot 3 ani și nu este obligatorie. Participarea este obligatorie pentru un an în grădiniță, școala primară durează șase ani, până la vârsta de 12 ani, iar trei ani sunt obligatorii la Gymnasio, până la vârsta de 15 ani. Absolvenții de Gymnasio obțin un certificat care le permite să se înscrie la educație de nivel secundar superior opțional (Liceul), sub forma unui Liceu integrat sau o școală profesională tehnică. Școala superioară generală sau vocatională (Geniko sau Epaggelmatiko Lykeio) durează 3 ani. Elevii se înscriu la vârsta de 15 ani. Există două tipuri diferite:

- General (Geniko). Acesta durează trei ani și include atât subiecte de bază comune, cât și subiecte opționale de specializare
- Vocațional (Epaggelmatiko). Oferă două cicluri de studii: ciclul secundar și ciclul opțional post-secundar, așa-numita "clasă de ucenicie".

În paralel cu Lykeio de zi, există Lykeio de 4 ani – cursuri serale: general (Esperina Genika) și vocațional seral (Esperina Epaggelmatika). Vârsta minimă pentru înscriere este vârsta de 16 ani³¹.

ITALIA

Parcursul școlar al elevilor, stabilit prin Legea 53-2003³² se desfășoară în mai multe etape, având două cicluri fundamentale, care se bazează pe dreptul – obligația la învățământ pentru 12 ani, având ca finalitate obținerea unei diplome sau a unei calificări profesionale.

Primul ciclu școlar începe la vârsta de 6 ani, în cadrul școlii primare (scuola elementare) și se încheie la vârsta de 14 ani în cadrul gimnaziului (școala secundară de gr. I, scuola media). În urma noilor dispoziții legislative, părinții pot hotărî pentru copii începerea școlii la vârsta de cinci ani și jumătate.

Legea stabilește aspre sancțiuni pentru părinții care nu se ocupă de instruirea și educarea propriilor copii.

În primul ciclu de învățământ școala durează 8 ani și este împărțit în școala primară (scuola elementare) și gimnaziul (scuola media). Acest ciclu reprezintă o etapă fundamentală în cadrul carierei elevului și este caracterizată de doi ani școlari foarte importanți.

Conform Legii 53/2003, art. 2 școala primară "...promovează, respectând diversitățile individuale, dezvoltarea personalității și are ca scop dobândirea și dezvoltarea cunostințelor și abilităților de bază, pentru a ajunge a avea proprii raționamente logice, pentru a ajunge a avea un mod de exprimare foarte variat, include alfabetizarea unei alte limbi europene, în afara limbii italiene, fixarea și sistematizarea

³⁰ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/greece_en

³¹ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/greece_en

³² http://www.edscuola.it/archivio/norme/leggi/ddlcicli_02.html

cunoștințelor, pune bazele utilizării metodelor științifice ale studiului naturii, fenomenelor și legilor acestora, valorificării capacităților relaționale și de orientare în spațiu și timp, însușirii principiilor fundamentale ale conviețuirii civile.”

Primul an al ciclului școlar, primul an de școală primară (1° anno di scuola primaria) desfășoară o funcție de întâmpinare a copiilor care intră în școală pentru prima dată și de continuitate pentru cei care vin din cadrul grădinițelor (scuola materna). Ultimul an al primului ciclu, ultimul an de gimnaziu (3° anno di scuola media) desfășoară o funcție de orientare deoarece ajută elevul să individualizeze parcursul adaptabil propriului proiect cultural și profesional, cu scopul continuării studiilor în cadrul ciclului al doilea.

Școala primară (scuola elementare) are o durată de 5 ani. Băieții și fetele încep să frecventeze școala la vârsta de 6 ani dar părinții pot să hotărască anticiparea la 5 ani și jumătate pentru înscrierea în clasa întâi. Școala primară (scuola elementare) se încheie cu un examen de stat.

Școala secundară de primul grad, gimnaziul durează trei ani, iar conform Legii 53, acesta “...în funcție de discipline de studiu, are ca scop final creșterea capacităților independente de studiu și întărirea aptitudinilor de interacțiune socială; organizează și dezvoltă, prin intermediul alfabetizării și aprofundării tehnicilor informatice, cunoștințele și abilitățile în legătură cu tradițiile culturale și evoluția socială, culturală și științifică a realității contemporane...furnizează instrumentele adecvate continuării activităților de învățământ și formare profesională; introduce studiul unei a doua limbi a Uniunii Europene; ajută la orientarea și alegerea următoarei etape școlare.”. Elevul începe învățământul gimnazial la vârsta de zece ani și jumătate sau unsprezece, începând așa o altă etapă a parcursului școlar. La sfârșitul primului ciclu (școala primară și gimnaziul) și cu promovarea examenului de stat, elevul/eleva trebuie să ia o hotărâre importantă în ceea ce privește urmarea studiilor. În baza propriului proiect cultural și profesional, cu ajutorul familiei și sfatul în ce privește orientarea școlii, elevul/eleva trebuie să se hotărască asupra înscrierii în cadrul învățământului liceal sau profesional.

La sfârșitul primului ciclu școlar și cu promovarea examenului de stat, elevul/eleva are două posibilități de alegere. Pe baza intereselor și aptitudinilor demonstrate, poate să urmeze învățământul liceal sau profesional.

Liceele au o durată de 5 ani, la sfârșitul acestora este prevăzut un examen de stat pentru obținerea unei diplome (diploma di maturità) care îi permite elevului înscrierea la Universitate.

Școlile profesionale au o durată mai scurtă de 4 ani, după terminarea cursurilor se obține o diplomă (diploma di qualifica professionale). Pentru înscrierea la Universitate este necesară frecventarea unui an integrativ (anul 5).

Potrivit Legii menționate, al doilea ciclu (liceul/școala profesională) este orientată “creșterii educative, culturale și profesionale a tinerilor prin intermediul științei, reacțiilor și reflexiilor critice asupra lor însuși, urmărește dezvoltarea autonomă a capacității de a decide și a exercita responsabilizarea personală și socială; în acest mediu este dezvoltată și cunoașterea relativă a noilor tehnologii.”

Al doilea ciclu școlar oferă numeroase posibilități de alegere și este împărțit în două forme diferite de învățământ: licee și școli profesionale. Liceele au o durată de 5 ani având numeroase profiluri: artistic, clasic, economic, lingvistic, muzical, științific, tehnic, umanistic. Durata școlilor profesionale este de 4 ani și oferă diferite oportunități pentru a obține o diplomă de absolvire (diploma di qualifica professionale), având diferite opțiuni în ceea ce privește frecventarea cursurilor.

Decizia de înscriere în cadrul uneia dintre aceste două forme de învățământ se ia de către elev și familia acestuia, un rol important fiind acordat consiliului orientativ exprimat de către școală.

La sfârșitul celor 5 ani de liceu, promovând și examenul de stat, elevul / eleva obține « Diploma di maturità », document care permite înscrierea în cadrul Universității.

La sfârșitul celor 4 ani de școală profesională, promovând și examenul de absolvire elevul / eleva obține o diplomă de calificare profesională, document care îi permite înscrierea în cadrul unei școli tehnice superioare. Pentru a se putea înscrie la Universitate, este necesară frecventarea unui al cincilea an integrativ și promovarea examenului de stat.

LETONIA

În Letonia, educația preșcolară pentru copii de 5 și 6 ani este obligatorie. Școala primară începe la 7 ani și durează 9 ani. Învățământul liceal nu este obligatoriu, dar este urmat de cea mai mare parte a tinerilor. Letonia are o lungă și de succes tradiție a educației extra curriculare (extra școlare sau de hobby: arte, sporturi, educație tehnică) pentru tinerii între 3 și 25 de ani.

Sistemul de învățământ este format din nouă ani de școală primară, 4 ani de gimnaziu și de la 3 la 5 ani pentru învățământul superior (în funcție de cursul de studiu ales). Dreptul la educație gratuită este garantat prin lege pentru studiile primare și secundare.

Învățământul de bază se termină după clasa a 9-a cu examene finale în limba maternă, limba letonă pentru studenții în programele minorităților etnice, matematică, istoria Letoniei și o limbă străină, ceea ce duce la acordarea unui certificat necesar pentru intrarea în învățământul secundar superior

Învățământul secundar superior (vidējā izglītība) începe la vârsta de 16 ani și se termină la vârsta de 19 ani. Deși învățământul secundar superior nu este obligatoriu, proporția populației cu studii medii superioare este încă ridicată și peste media OCDE. Diferitele programe de învățământ secundar superior cuprind între doi și patru ani pentru a finaliza și a condus la diferite niveluri de calificare. Majoritatea programelor profesionale încep de la nivelul secundar superior și doar câteva școli oferă învățământ profesional secundar inferior³³.

³³ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/latvia_en

LITUANIA

În Lituania, înainte de a merge la școala primară copiii pot fi educați acasă sau pot primi o educație preșcolară instituționalizată. Până la 6 ani copiii pot merge opțional la grădiniță, iar între 6 și 7 ani pot urma clasa pregătitoare. Scopul educației preșcolare este de a dezvolta cerințele sociale și cognitive ale copilului. Învățământul este obligatoriu până la vârsta de 16 ani.

Dezvoltarea sistemului actual de educație în Republica Lituania a început în anii 1990. Din 2003, sistemul educațional acoperă: învățământul preșcolar (ikimokyklinis); secundar general (bendrasis vidurinis), profesional (profesinis), colegiu de juniori (aukštesnysis), învățământ superior (aukštatis) și educație pentru adulți (suaugusiujų švietimas). Conform Constituției adoptate în 1992, învățământul este obligatoriu până la împlinirea vârstei de 16 ani. Învățământul la școli de învățământ general, școli profesionale și colegii de juniori de stat și municipale este gratuit. Fiecare etapă poate fi urmată într-o instituție separată independentă sau într-o instituție generală. Există și alte tipuri de instituții care oferă învățământ secundar general: gimnazii (gimnazii) și școlile internaționale de bacalaureat (IB). Gimnaziile admit toți solicitanții care au absolvit opt clase într-o școală generală de învățământ. Gimnaziile au un curriculum de patru ani. Școlarii IB au un curriculum de 2 ani și limba engleză de instruire. Învățământul secundar general poate fi dobândit și la școlile de tineret și profesionale de nivel corespunzător. Școlile de tineret oferă învățământ secundar inferior elevilor între 12 și 16 ani care au dificultăți în adaptarea la societate, probleme de învățare sau cei care și-au întrerupt studiile³⁴.

Sistemul de educație din Lituania include următoarele etape:

- Educația și îngrijirea copiilor de vârstă mică. În Lituania, educația timpurie și îngrijirea copiilor sunt compuse din învățământul preșcolar (ikimokyklinis ugdymas) și pre-primar (priešmokyklinis ugdymas) și se atribuie tipului de educație non-formală. Instituțiile de învățământ preșcolar se află sub autoritatea administrațiilor locale. Participarea este obligatorie pentru învățământul pre-primar și opțional pentru învățământul preșcolar.

- Educație primară și de bază. Copiii încep învățământul obligatoriu în anul calendaristic când împlinesc 7 ani și încep să frecventeze școli primare. Învățământul primar are o durată de 4 ani. Învățământul de bază are o durată de 6 ani și este, de asemenea, obligatoriu prin lege, este oferit de pro-gimnazii (progimnazija), școlile de învățământ de bază (pagrindinė mokykla), școlile secundare (vidurinė mokykla), gimnaziile și școlile profesionale (profesinė mokykla). Educația este obligatorie până la vârsta de 16 ani, la care cursantul a terminat de obicei cursul de bază.

- Nivel superior și secundar. Curriculumul secundar de doi ani este implementat de gimnazii, școli profesionale și de altă natură pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 17 și 19 ani.³⁵

³⁴ <http://www.euroeducation.net/prof/lithuaco.htm>

³⁵ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/lithuania_en

POLONIA

Reforma educațională din Polonia este implementată de la începutul anului 2017. Obiectivul său principal este de a oferi copiilor o bază solidă de educație generală necesară dezvoltării personale viitoare și nevoilor pieței muncii contemporane.

Elementele cheie ale reformei sunt următoarele:

- schimbarea structurii școlare: introducerea unei școli primare pe o durată de 8 ani, a unei școli generale superioare și 5 ani de învățământ superior de 4 ani
- obligația copiilor de 6 ani de a urma un an de învățământ preșcolar pentru a dobândi abilități de bază înainte de a începe școala la 7 ani; (această educație, așa cum este cazul învățământului școlar, este finanțată din subvenția generală de la bugetul de stat)
- furnizarea de manuale gratuite
- consolidarea învățământului secundar - atât general cât și profesional - prin extinderea programelor secundare cu un an
- introducerea unei educații profesionale sectoriale pe o perioadă de 3 ani (pentru obținerea unei calificări profesionale), cu posibilitatea de a continua învățământul pentru încă 2 ani în a doua etapă a școlii profesionale sectoriale, în vederea îmbunătățirii calificărilor și pregătirii pentru examenul de înscriere
- promovarea formării profesionale duale în cooperare cu sectorul de afaceri
- extinderea participării angajatorilor la cofinanțarea învățământului profesional prin înființarea Fondului pentru Dezvoltarea Învățământului Profesional.

Reforma va fi pusă în aplicare între 1 septembrie 2017 și anul școlar 2022/23.

Noua structură include:

- școala primară de 8 ani obligatorie
- 4 ani de învățământ secundar superior general
- școală medie tehnică de 5 ani - Etapa I școala profesională sectorială de 3 ani - școala specială de 3 ani ca pregătire pentru angajare; - Etapa a II-a școală profesională sectorială pe 2 ani
- școala postliceală.

Restructurarea are loc pe baza unui act din 14 decembrie 2016 "Legea învățământului școlar" și a unui act "Legislația de introducere a Legii Educației".

Școala profesională secundară I a fost introdusă începând cu septembrie 2017, iar introducerea școlii profesionale sectoriale pentru etapa a II-a este programată pentru anul școlar 2020/21³⁶.

PORTUGALIA

În Portugalia, învățământul preșcolar este considerat prima treaptă a sistemului de educație. Copiii merg la grădiniță de la 3 și 6 ani. Învățământul obligatoriu începe la vârsta de 6 ani și durează 12 ani³⁷.

³⁶ http://eurydice.org.pl/wp-content/uploads/2017/10/Education-System-in-Poland_2017_2018_EN.pdf

Sistemul educațional public portughez se divide în 3 cicluri distincte:

1. Educația elementară: 6 clase de la 6 la 12 ani (clasele 1-6)
2. Educația secundară: 4 clase de la 12 la 16 ani (clasele 7-10)
3. Bacalaureatul: 2 clase de la 16 la 18 ani (clasele 11-12)

După finalizarea educației secundare (la sfârșitul clasei a 10-a), elevii pot părăsi școala cu un certificat de absolvire a ciclului secundar sau pot continua educația la liceu pentru doi ani.

Formarea profesională este reprezentată de întregul complex ce promovează achiziționarea și dezvoltarea cunoștințelor și competențelor cu scopul de a oferi o calificare certificată. În Portugalia, formarea profesională este înscrisă într-un sistem educativ național, tutelat de Ministerul Educației, aducând în prim plan măsuri de dezvoltare a ocupării forței de muncă aflate sub tutela Ministerului Solidarității, Forței de muncă și Siguranței Sociale.

Învățământul secundar portughez are durata de trei ani, fiind format din două componente:

- 1) cursuri cu caracter general, orientate către accesul la învățământul superior;
- 2) cursuri tehnologice orientate pentru pregătirea elevului pentru a se integra într-o viață activă, permițându-i acestuia obținerea unei calificări profesionale.

Sistemul de formare profesională, încadrat din punct de vedere legal în Legea de Bază a Sistemului Educațional³⁷, prezintă două puncte de plecare diferite: unul de teorie și altul de aplicare a teoriei în cadrul pieței forței de muncă, distingându-se în funcție de finalitate, tipologia ofertei, public-țintă, nivel de formare prioritară, evaluare pedagogică și certificare. La nivelul formării pe piața forței de muncă, un mare număr de entități, de statut public sau privat, își asumă responsabilitatea în ceea ce privește executarea, fiind cofinanțată de diverse programe de sprijin.

Dezvoltarea formării profesionale inițiale încadrată într-un sistem educațional, și mai ales cea realizată în cadrul învățământului secundar, cuprinde cursurile desfășurate în cadrul instituțiilor de învățământ secundar, în special cursurile tehnologice, cursurile școlilor profesionale, cursurile de educație - formare și cursurile din învățământul curent. Pe de altă parte, cursurile ce au loc în școli profesionale constituie o modalitate specială de educare școlară alternativă față de sistemul obișnuit. Școlile profesionale, asumă cu prioritate oferta învățământului profesional orientat către necesitățile locale și regionale. Aceste cursuri, în afară de a oferi certificate de competență și calificare profesională, oferă în plus accesul la învățământul superior. Aceste planuri de studiu asumă trei componente diferite: formare socio-culturală, formare științifică și formare tehnologică.

SPANIA

Educația de bază este obligatorie și gratuită în centrele susținute cu fonduri publice. Aceasta cuprinde zece ani de școlarizare și este împărțită în două etape.

³⁷ <https://dre.pt/application/dir/pdf1s/2009/08/16600/0563505636.pdf>

³⁸ <https://dre.pt/application/dir/pdf1sdip/1986/10/23700/30673081.pdf>

Învățământul primar, predat în școlile din învățământul primar. Acesta cuprinde șase cursuri academice, care sunt, de obicei, cu vârste cuprinse între 6 și 12 ani.

Învățământul secundar obligatoriu (ESO), se desfășoară în institutele de învățământ secundar între 12 și 16 ani. La sfârșitul acestei etape elevii primesc prima certificare oficială, titlul de absolvent al învățământului secundar obligatoriu, care le permite accesul la învățământul secundar superior sau pe piața muncii. Învățământul secundar superior este, de asemenea, predat în școlile secundare; durează doi ani universitari, de obicei între 16 și 18 ani. Acesta oferă elevilor două posibilități, Bachillerato (filiera generală) și formarea profesională de grad mediu (ramură profesională). Acesta din urmă este oferit și în centrele de formare profesională integrată și în centrele naționale de referință.

Sistemul spaniol de educație cuprinde următoarele etape:

- învățământul preșcolar - de la 1 la 6 ani, este voluntar,
- învățământul primar - de la 6 la 12 ani, este obligatoriu
- învățământul secundar - de la 12 la 16 ani, este obligatoriu. După completarea învățământului secundar, elevii obțin o diplomă, care le permite accesul la școlile profesionale sau la liceu.
- Liceu - asigură orientarea specială pentru studiile viitoare. Permite accesul la școlile profesionale de înalt nivel sau universitate.
- învățământul profesional - conține module teoretice și practice conform specialităților.
- învățământul superior - cursurile durează 3 ani, iar împreună cu masteratul, 5 ani.

Învățământul general

- cu nivelele *Educación Infantil* (învățământ preșcolar), *Educación Primaria* (învățământ primar), *Educación Secundaria* (învățământ secundar) împărțit în *Educación Secundaria Obligatoria* (învățământ secundar obligatoriu), *Bachillerato* (liceu - bacalaureat) și *Formación Profesional Específica de Grado Medio* (formare profesională specifică de nivel mediu).
- *Formación Profesional Específica de Grado Superior* (formare profesională specifică de nivel superior) după obținerea Bachillerato (diploma de bacalaureat).

Programele de învățământ general precum și educația și formarea profesională se desfășoară în primul rând în școli. Atât pregătirea profesională avansată cât și cea intermediată pot fi oferite în instituții de învățământul secundar sau licee sau în acele centre destinate exclusiv oferirii acestui tip de educație. În unele comunități autonome sunt înființate instituții de formare profesională specializată de nivel superior.

- Învățământul universitar este organizat în cicluri cu obiective educaționale specifice și în ramuri academice independente.

Învățământ specific

- *Educación artistica* (învățământ artistic)
- *Ensenanza de idiomas* (învățământ lingvistic)
- Deporte (sporturi).

Învățământul artistic are ca scop să ofere tinerilor o pregătire artistică de calitate și să garanteze calificarea viitorilor profesioniști în domeniul muzicii, dansului, dramaturgiei, artei plastice și designului.

Specializarea în muzică și dans cuprinde trei etape:

- a) ciclul elementar, care are o durată de patru ani.
- b) ciclul mediu, care va fi structurat în trei cicluri de câte două cursuri universitare de durată fiecare.
- c) ciclul superior, care va include un singur ciclu a cărui durată va fi determinată în funcție de caracteristicile acestor învățături.

Pentru nivelul elementar al educației muzicale și dansului, vor fi stabilite criterii de intrare care vor lua în considerare, printre alte circumstanțe, vârsta potrivită pentru aceste învățături.

Pentru a accesa nivelul intermediar de educație muzicală și de dans, va fi necesar să treacă un anumit test de admitere..

Gradul ridicat de educație pentru muzică și dans va fi accesat dacă sunt îndeplinite următoarele cerințe:

- a) să fie în posesia diplomei de licență.
- b) au trecut studiile corespunzătoare celui de-al treilea ciclu al gradului intermediar.
- c) au trecut testul de admitere specifice stabilite de Guvern, în care solicitantul trebuie să demonstreze cunoștințele profesionale și aptitudinile necesare.

Specializarea în arte plastice și design include studii legate de artele aplicate, meseriile artistice, designul în diverse sale modalități de manifestare și conservarea și restaurarea bunurilor culturale. Educația plastică și design-ul vor fi organizate în cicluri specifice de instruire. Pentru a avea acces la cicluri de grad mediu în afară de a fi în posesia titlului de absolvent al învățământului secundar este necesară o demonstrare a abilităților necesare prin trecerea testelor care urmează să fie stabilite³⁹.

În anul 2002 a fost adoptată *Ley Orgánica de Calidad de la Educación – LOCE* (Legea Organică pentru Calitatea Educației), care modifică parțial structura sistemului educațional. Pentru anul academic 2003/ 2004, s-a păstrat structura stabilită de *Ley Orgánica de Ordenación General del Sistema Educativo - LOGSE* (Legea Organică a Organizării Generale a Sistemului de Învățământ) din 1990

LOGSE din 1990 reglementează structura și organizarea nivelului educațional non-universitar, atât pentru *Enseñanzas de Régimen General* (Învățământul general) cât și pentru *Enseñanzas de Régimen Especial* (Învățământul special)

Această organizare are, printre altele, următoarele scopuri principale: reglementarea eficientă a etapei care precede învățământul obligatoriu; reforma formării profesionale prin înființarea unui nivel post-secundar; și interconectare între *Enseñanzas de Régimen Especial* (Învățământul special) și alte forme de învățământ. Responsabilitatea privind educația revine *Ministerio de Educación y Ciencia* (Ministerului Educației și Științei) și *Comunidades Autonomas* (Regiunilor Autonome).

³⁹ http://www.anisn.it/matita_allegati/pdf/ordinamento%20del%20sistema%20educativo%20es.pdf

Sistemul de învățământ spaniol este în plin proces de reformă. În anul 2013 a fost adoptată LOMCE (Legea Organică pentru Îmbunătățirea Educațional de Calitate); aceasta modifica LOE (Legea Organică a Educației) din anul 2006. Modificările legislative au fost generate de detectarea deficiențelor în sistem sau apariția unor noi nevoi, iar reforma este susținută de un cadru de stabilitate generală. Noua lege afectează învățământul primar, secundar și superior și se aplică preogresiv de la adoptarea ei. Elevii vor susține trei probe, câte una la încheierea fiecărei etape (clasele I-VI, VII-X, XI-XII), iar dacă nu promovează vor trebui să repete ultimul an. Ultima probă va înlocui proba de admitere la universitate, iar universitățile vor putea stabili propriile examene de admitere.⁴⁰

Ca parte esențială a reformelor educaționale, reorganizarea educației profesionale creează o legătură între școală și viața profesională. *Consejo General de Formación Profesional* (Consiliul General pentru Educație Profesională) a fost fondat ca un organ tripartit participant al angajaților și uniunilor organizatorice și de asemenea ca administrație publică. Oferă consiliere guvernului cu privire la toate aspectele formării profesionale în școli sau companii și se află sub controlul Ministerului Muncii și Afacerilor Sociale. De asemenea *Instituto Nacional de las Cualificaciones* (Institutul Național pentru Calificări) a fost fondat în 1999 ca instrument tehnic cu caracter independent pentru a susține *Consejo General de Formación Profesional*.

În concluzie educația profesională în Spania se realizează prin trei sisteme:

- **inițial/ regulat:** determinat de autoritățile educaționale;
- **ocupațional:** determinat de autoritățile muncii;
- **continuu:** organizat de angajați, sindicate și alte agenții sociale

Formarea profesională inițială în Spania este parte integrantă a sistemului educațional. Se adresează în primul rând tinerilor dar este valabilă și pentru adulții care doresc să obțină certificate școlare în conceptul educației și formării permanente. Este structurată astfel:

- *Formacion Profesional de Base* (formare profesională de bază) pentru toți elevii din învățământul secundar inferior care vor urma liceul, și
- *Formación Profesional Específica* (formare profesională specifică) care include:
 - *Programas de Iniciación Profesional* (programele de inițiere profesională): se adresează tinerilor cu vârsta între 16 și 21 de ani care nu au absolvit *Educación Secundaria Obligatoria – ESO* (învățământul secundar obligatoriu) și care nu au calificări profesionale;
 - *Formación Profesional Grado Medio* (formare profesională intermediară): elevii trebuie să fi absolvit cu succes nivelul de învățământ secundar inferior. Durata cursurilor: aproximativ doi ani de instruire cu 300 de ore de instruire practică.
 - *Formación Profesional Grado Superior* (formare profesională avansată): este destinată să pregătească tinerii pentru angajare în domenii specifice, și să ofere acces la studiile universitare. Durează un an sau doi, 25% din acest timp îl reprezintă instruirea practică.

⁴⁰ http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/134RO.pdf

Formarea profesională intermediară și cea avansată sunt disponibile în cadrul *Institutos de Educación Secundaria* (școli secundare) sau în cadrul școlilor profesionale.

UNGARIA

În Ungaria, învățământul este obligatoriu pentru toți copiii cu vârste cuprinse între 6 și 18 ani. Structura sistemului de învățământ constă din 5 niveluri, atât în învățământul de stat, cât și în cel privat. Cele 5 niveluri sunt: preșcolar, primar, secundar sau liceal, profesional și universitar.

Învățământul preșcolar este oferit în grădinițe pentru copii între 3 și 6 ani. La sfârșitul celor 6 ani, copiii intră în structura de 8 clase, la școala primară (generală). Școala primară (generală) cuprinde nivelul primar sau ISCED 1 (clasele 1-4) și nivelul secundar inferior sau ISCED 2 (clasele 5-8). Pentru copiii care nu pot fi integrați în programele de masă din cauza unor handicapuri specifice sau multiple sunt disponibile programe de educație specială - pentru anumite tipuri de dizabilități - și instituții speciale.

La finalizarea învățământului de bază în școala primară (generală), elevii pot alege între trei tipuri principale de învățământ secundar superior.

Învățământul secundar superior (ISCED 3, de obicei pentru elevi cu vârste cuprinse între 14 și 18 ani, care acoperă, de regulă, clasele 9-12) este asigurat de școlile secundare generale (gimnázium), școala profesională (szakgimnázium) sau școala vocațională (szakközépiskola) sau școala profesională specială (szakiskola).

Școala generală secundară (gimnázium) îi pregătește pe elevi pentru examenul de maturitate (érettségi). Școala secundară profesională (szakközépiskola) este finalizată cu un examen de absolvire a învățământului secundar și, de asemenea, pentru învățământul profesional postliceal non-terțiar care conduce la o calificare profesională de nivel ISCED 4. Școala profesională pregătește pentru o calificare profesională de nivel ISCED 3, dar nu pentru o educație ulterioară. La nivel secundar, școlile profesionale speciale oferă programe orientate spre piața forței de muncă pentru cei care nu pot fi integrați în programele secundare superioare de masă.

După școala secundară superioară, o mare parte din elevi continuă să studieze în învățământul terțiar (universități și colegii) sau postliceal⁴¹.

41 https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/nyelvvizsga.../act_national_education.doc